

3. Передбачити в чинному КК статтю 43-2 «Бойовий імунітет», використовуючи за основу ст. 2.9.11. проекту КК та викласти частину першу в такій редакції: «1. Правомірним є спричинення будь-якої шкоди, за винятком шкоди, передбаченої частиною 2 цієї статті, внаслідок діяння військової службової особи чи іншого військовослужбовця, добровольця Сил територіальної оборони Збройних Сил України, працівника правоохоронного органу, особи, визначеної Законом України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України, який: ...».

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : *проект* (контрольний текст станом на 29.09.2022). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/09/29/1-kontrolnyj-tekst-proektu-kk-29-09-2022.pdf>.

2. Кузнецов В. В. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (ст. 43-1 КК). *Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану* : наук.-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, С. С. Чернявський та ін. ; за ред. А. А. Вознюка, Р. О. Мовчана, В. В. Чернея. Київ : Норма права, 2022. С. 13–35.

3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та інших законів України щодо визначення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння та забезпечують бойовий імунітет в умовах дії режиму воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2124-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2124-20#top> (дата звернення: 17.11.2022).

Шаблистий Володимир Вікторович,
завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін ННІ права та інноваційної
освіти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

РЕЦИДИВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Згідно з ч. 2¹ ст. 89 КК України, особи, засуджені за вчинення кримінального проступку, після відбуття покарання вважаються такими, що не мають судимості (наприклад, за вчинення крадіжки зі збитками у 2022 році до 124 тис. 50 грн., за яку було призначено штраф як основне покарання, після звернення вироку до виконання засуджена особа сплачує мінімум 17 тис. грн. і вважається такою, що не має судимості).

Це повністю кореспондується з ч. 4 ст. 32 КК України, в якій зазначено, що повторність відсутня, якщо за раніше вчинене кримінальне правопорушення особу було звільнено від кримінальної відповідальності на підставах, установлених законом, або якщо судимість за це кримінальне правопорушення було погашено або знято, а також після відбуття покарання за вчинення кримінального проступку.

Знову ж таки, з 07 березня 2022 року будь-яка крадіжка кваліфікується за ч. 4 ст. 185 КК України як вчинена в умовах воєнного стану на підставі Закону України від 03.03.2022 № 2117-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» [1]. Тепер будь-яка крадіжка розслідується слідчим, а не дізнавачем, а суди вимушені застосовувати або ст. 69, або ст. 75 КК України – ефективність діяльності органів кримінального судочинства в умовах воєнного стану буде предметом окремого дослідження.

Нагадаю, згідно з ч. 1 ст. 32 КК України, повторністю кримінальних правопорушень визнається вчинення двох або більше кримінальних правопорушень, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини цього Кодексу.

Ст. 34 КК України сьогодні вказує нам на те, що рецидивом кримінальних правопорушень визнається вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка має судимість за умисне кримінальне правопорушення.

Шляхом буквального тлумачення приходимо до висновку, що рецидив та повторність кримінальних правопорушень можуть утворювати нові умисні:

- 1) злочин та злочин;
- 2) злочин та кримінальний проступок;
- 3) кримінальний проступок та кримінальний проступок.

Для розуміння суті проблеми змушені процитувати ст. 35 «Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень» КК України, в якій вказано, що повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень враховуються при кваліфікації кримінальних правопорушень та призначенні покарання, при вирішенні питання щодо можливості звільнення від кримінальної відповідальності та покарання у випадках, передбачених цим Кодексом.

Отже, при саме кваліфікації повторних кримінальних правопорушень орган досудового розслідування може врахувати повторність кримінальних проступків, якщо це прямо передбачено частиною відповідної статті Особливої частини КК України, або непогашену судимість за раніше вчинену крадіжку як кримінальний проступок при кваліфікації за ч. 2 ст. 185 КК України як повторність [2, с. 190].

Зовсім інша ситуація прихована у неможливості повторного або рецидивного кримінального проступку стати обставиною, що обтяжує покарання. Так, ст. 67 «Обставини, які обтяжують покарання» у ч. 1 проголошує, що при призначенні покарання обставинами, які його обтяжують, визнаються:

- 1) вчинення злочину особою повторно та рецидив злочинів.

Думається, законодавець умисно (оскільки у п. 2 ч. 1 ст. 67 КК України вже йде мова про групові кримінальні правопорушення, а не злочини) створив ситуацію, що суди, призначаючи покарання, можуть врахувати як обставину, що її обтяжує, лише повторність та рецидив злочинів, а кримінальні проступки можуть утворювати рецидив та повторність кримінальних проступків,

кримінальних проступків та злочинів, але суд позбавлений правових підстав їх врахування при призначенні покарання.

Принагідно нагадаю, що такі форми колабораційної діяльності в Україні як публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України та ін. (ч. 1 та ч. 2 т. 111-1 КК України) є **кримінальними проступками**, які, згідно зі ст. 216 КПК України, мають розслідувати слідчі Служби безпеки України, тоді як цей же КПК передбачає, що спрощене досудове розслідування кримінальних проступків у формі дізнання проводять виключно дізнавачі.

Невже вчинення кримінального правопорушення в умовах воєнного стану є обтяжує покарання? Відповідь – ні, тільки такого його виду, як злочину... Із вчиненням виключно злочину, а не кримінального правопорушення, з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій, як обставини, що обтяжує покарання(п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України), на мою думку, вийшла явна помилка, що потребує свого вирішення.

Можливо, у листопаді 2018 року важко було собі уявити, що вчинення кримінального проступку із використанням воєнного стану може взагалі мати місце, а тим більше, впливати на призначення більш суворого покарання. Але з 15 березня 2022 року криміналізовано колабораційну діяльність, найпоширеніші види якої є кримінальними проступками. По суті зараз суд, розглядаючи кримінальне провадження відносно колаборанта, який добровільно очолив певний тимчасово окупований рашистами населений пункт, не може врахувати воєнний стан, як обставину, що обтяжує покарання. А не вже будь-яке кримінальне правопорушення, будь-то кримінальний проступок чи злочин, вчинене з використанням умов воєнного стану, не свідчить про підвищений рівень небезпеки такої людини та вжиття до неї більш суворих заходів кримінально-правового впливу?

Отже, існує нагальна доцільність врахування вчинення повторного кримінального проступку, передбаченого ч.ч. 1 та 2 ст. 111¹ КК України як обставини, що обтяжує покарання та очевидна помилка законодавця з приводу того, що тільки вчинення тільки злочинів в умовах особливого періоду може обтяжувати покарання.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство : Закон України від 03.03.2022 № 2117-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#n7>.

2. Prymachenko V., Shablysty V. Objectives of criminology at the current stage of development of Ukraine and in the perspective. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2020. Special Issue № 1 (109). P. 189–194.